

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ - ΑΤΤΙΚΗΣ

Ι. ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΕΩΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΑΠΟΘΗΚΩΝ

Εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀκροπόλεως συνεκίσθη ἡ ἐργασία ἐκθέσεως εἰς τὴν αἴθουσαν V ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπιτίμου Διευθυντοῦ Ἀκροπόλεως κ. Γιάννη Μηλιάδη, ἐργαζομένου κατ' ἀνάθεσιν ἐντολῆς τοῦ Ὑπουργείου. Ἠκολουθήθησαν αἱ αὐταὶ γενικαὶ ἀρχαί, αἱ ἐκτεθεῖσαι εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1962, καὶ τὸ ἔργον συντόμως περατοῦται μὲ τὴν ὀριστικὴν τοποθέτησιν ἐπὶ τῶν βάθρων τῶν μορφῶν τοῦ μεγάλου μαρμαρίνου αἰετώματος τῆς Γιγαντομαχίας.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐργασίας ἐπανεκθέσεως τοῦ Μουσείου, συνεχίσθη καὶ ἐτελείωσεν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμονος, τῇ συνεργασίᾳ τῆς ἐπιστημονικῆς βοηθοῦ κ. Μ. Τομπροπούλου-Μπροῦσκαρη, ἡ ἀποδελτίωσις τῶν ἐκτεθειμένων ἔργων τοῦ Μουσείου. Ἐκ παραλλήλου, τῇ ἐποπτεῖᾳ τοῦ Ἐφόρου, συνετελέσθη ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία διὰ τὴν πλήρη ἀνανέωσιν τῶν εὐρετηρίων ὁλοκλήρου τοῦ Μουσείου, ἥτοι ὁ πλήρης ἔλεγχος τῶν ἀναγεγραμμένων ἀντικειμένων, τὰ ὅποια κατὰ τὸ πλεῖστον ἐταυτίσθησαν, παρὰ τὰς ἀτελεῖς περιγραφάς, ἀνανεωθέντων καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀριθμῶν. Ἐπίσης κατεγράφη μέγας ἀριθμὸς ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ἐξηκριβώθη ὅτι παρέμενον ἀκατάγραφα.

Ταυτοχρόνως συνεκίσθησαν αἱ ἐργασίαι ὀργάνωσης τῶν ἀποθηκῶν Ἀκροπόλεως διὰ τῆς ἐκτελέσεως ὀρισμένων ἔργων, τὰ ὅποια ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀποσυμφόρησιν τῶν χώρων, τὸν διαχωρισμὸν τῶν ομάδων καὶ τὴν ταξινόμησιν κατὰ εἶδη, λαμβανομένων μάλιστα ἐπ' ὄψιν τῶν βασικῶν δημοσιεύσεων, ὥς καὶ εἰς τὸν καταρτισμὸν δελτίων μὲ πλήρη στοιχεῖα καὶ φωτογραφίας. Εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας εἰργάσθησαν ἡ Ἐπιμελήτρια Αἰκ. Δημακοπούλου καὶ αἱ ἀρχαιολόγοι Μ. Τομπροπούλου-Μπροῦσκαρη, Εὐγ. Γιαννοπούλου καὶ Δήμ. Μαντᾶ. Διὰ τὴν ἀποσυμφόρησιν τῶν χώρων μετεφέρθησαν εἰς τὴν ἀποθήκην Φετιχιέ-Τζαμί δύο κύριαι ομάδες, ἡ ὁμάς τῶν γλυπτῶν τοῦ Χώρου Ν Ἀκροπόλεως καὶ ἡ ὁμάς τῶν γλυπτῶν τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Παγκράτους. Ἡ κατάταξις τοῦ ὕλικου Ἀκροπόλεως ἐγένετο κατὰ τὰς μεγάλας ομάδας αετωμάτων καὶ μετοπῶν τοῦ Παρθενῶνος, γλυπτῶν Ἐρεχθείου καὶ ναοῦ Νίκης, κατὰ τὸν συστηματικὸν κατάλογον Ο. Walter, Beschreibung der Reliefs im kleinen Acropolismuseum in Athen, τὰς

ομάδας ἐπιγραφῶν, πορίων γλυπτῶν καὶ ἀρχαίων κλπ. Τὰ καταρτιζόμενα δελτία περιέχουν, πλὴν τῶν ἀπαραιτῶν στοιχείων, μικρὰς φωτογραφίας καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν. Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ταξινόμησεως συνεπληρώθησαν τὰ ἱκρία θηκῶν δι' ἄλλων ἐκ συναρμο-λογημένων τρητῶν ἐλασμάτων τύπου Dexion. Τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐντὸς κιβωτίων κεραμικῶν συλλογῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς εὐρυτέρας περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ζώνης, μετεφέρθη ἐπίσης εἰς τὴν ἀποθήκην Φετιχιέ-Τζαμί, τὰ δὲ κιβώτια τῶν ὀστράκων καὶ ἀγγείων τῆς στενωτέρας ζώνης Ἀκροπόλεως μετετοπίσθησαν προσωρινῶς εἰς τὴν παρὰ τὸ Belvedere μικρὰν ἀποθήκην. Αἱ ομάδες τῶν τυχαίων εὐρημάτων ἐξ οἰκοδομημένων οἰκοπέδων Ἀθηνῶν συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ἀποθήκην Ἀδριανοῦ. Παραλλήλως περισυνελέγησαν ἐκ τοῦ χώρου τῆς Ἀκροπόλεως πολλαὶ ἐπιγραφαί, ἰδίως ἀναθηματικαὶ τοῦ 6ου καὶ 5ου π.Χ. αἰ., ἐταυτίσθησαν κατὰ τὰς ἐκδόσεις καὶ μὲ τὰς ἀναγραφὰς εἰς τοὺς καταλόγους καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν ἀκατάγραφοι κατεγράφησαν, ταξινόμηθῆσαι μετὰ τῶν λοιπῶν. Αἱ λοιπαὶ ἐπιγραφαὶ τοῦ χώρου, αἱ τέως καταγεγραμμέναι προχείρως εἰς τὸ βιβλίον περισυλλογῆς, ἔλαβον νέους ἀριθμοὺς εὐρετηρίου καὶ κατεχωρήθησαν εἰς ἰδιαίτερον κατάλογον. Ἐντὸς τῆς ὥς ἄνω ὀργανωθείσης ἀποθήκης κατετέθησαν ἐκ περισυλλογῆς διάφορα γλυπτὰ τεμάχια καὶ ἐνδιαφέροντα ἀρχιτεκτονικὰ θραύσματα ἐκ τῶν μικρῶν ἐργασιῶν τακτοποιήσεως καὶ διαρρυθμίσεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου.

Εἰς τὴν ἀποθήκην Ἀκροπόλεως, τὴν στεγασμένην εἰς τὸ Φετιχιέ-Τζαμί καὶ προοριζομένην διὰ τὰς ἀρχαιότητας τῆς εὐρυτέρας περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ζώνης, συνεπληρώθησαν καὶ ἐπερατώθησαν τὰ ἀναγκαῖα ἔργα διὰ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ ἀποθηκευτικοῦ χώρου καὶ τὴν εὐπρεπεστέραν ἐμφάνισιν τοῦ κτηρίου. Οὕτω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους κατεσκευάσθη ἐκ συνηρμοσμένου ὕλικου Dexion εἰς ὕψος 3.50 μ. ἡμῖωρος εἰς μορφήν περιφερικοῦ διαδρόμου πλάτους 1.50 μ. καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐτοποθετήθη δευτέρα σειρά θηκῶν Dexion. Ὁ ἡμῖωρος εἶναι προσιτὸς διὰ δύο κλιμάκων καὶ ἐπεκτείνεται εἰς ὀρθογώνιον χώρον ἄνω τοῦ γραφείου, προοριζόμενον διὰ μουσειακὴν ἐργασίαν. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ κτηρίου νῦν πρετίσθη κατὰ τὸ δυνατόν, ἐδημιουργήθη κηπῶν καὶ κατεσκευάσθησαν οἱ ἀπαραίτητοι ἀναλημματικοὶ τοῖχοι πρὸς τὴν πλευράν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς, ἀποκατασταθείσης ἀπ' εὐθείας προσπελάσεως ἐκ τοῦ χώρου τούτου. Συνεπληρώθησαν ἐπίσης αἱ διὰ δικτυωτῶν περιφράξεις (Πί ν. 10α).

Διὰ τῆς μεταφορᾶς τῶν ομάδων ἀρχαιοτήτων

Ἀκροπόλεως εἰς τὴν ἀποθήκην Φετιχιέ-Τζαμί καὶ ἐκ ταύτης τῶν ομάδων Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς Βιβλιοθήκης Ἀδριανῶν ὁ χαρακτήρ τῆς πρώτης ὡς ἀποθήκης τῆς εὐρυτέρας ζώνης τῆς Ἀκροπόλεως προσδιωρίσθη ἀκριβέστερον. Εἰς ταύτην ὅμως παρέμεινον ὠρισμένα μεγάλαι ομάδες, ὡς τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου καὶ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Παγκράτους. Ὁλόκληρον τὸ ὕλικόν τὸ προερχόμενον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν Ν τῆς Ἀκροπόλεως 1955-1960, ἰδίως τὸ ἐκ τοῦ σημαντικοῦ Ἱεροῦ τῆς Νύμφης (περὶ τὰ 200 κιβώτια) συνεκεντρώθη εἰς τὴν ἀποθήκην ταύτην. Ἡ ταξινομήσις τοῦ ὕλικου ἐγένετο κατὰ τρόπον λίαν συστηματικόν, οὕτως ὥστε, τὰ μὲν ἀγγεῖα, εἰδῶλια, λύχνοι καὶ ἄλλα ἀντικείμενα νὰ ἐκτίθενται κατὰ χαρακτηριστικάς ομάδας καὶ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐπὶ τῶν ρυμῶν, τὰ δὲ ὄστρακα νὰ ἐκτίθενται ταξινομημένα εἰς εἰδικὰ συρτάρια. ἐπιτρέποντα τὴν εὐχερῆ μετακίνησιν καὶ μελέτην. Ἐν τῇ μεταξὺ συνεκίσθη ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἐφόρου, ὡς καὶ τοῦ ἐπιτίμου διευθυντοῦ Ἀκροπόλεως κ. Γ. Μηλιάδου, διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν βοηθῶν Χ. Κανελλοπούλου, Μ. Τσώνη, Π. Μαντζώρου καὶ Ε. Ζαγανιάρη ἡ δελτιοποίησις τοῦ ἐν ἀποθηκεύσει ὕλικου. Τὰ δελτία περιλαμβάνουν καὶ ἐνταῦθα πλήρη στοιχεῖα, βιβλιογραφίαν, φωτογραφίας, σχέδια καὶ ἐνδείξεις συσχετίσεως μετὰ τῶν ἡμερολογίων. Παραλλήλως καταρτίζεται πλῆρες φωτογραφικὸν ἀρχεῖον, τὸσον τῶν κυρίων ἀντικειμένων ὅσον καὶ τῶν ἀνασκαφῶν, ἐξ ὧν προήλθον ταῦτα.

Παραλλήλως μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀποθηκῶν κατασκευάσθη νέον ἐργαστήριον, ἀντικαταστήσαν παλαιότερον ὑπόστεγον κατὰ τὴν νοτίαν πλευράν τοῦ Μουσείου. Ἐλήφθη φροντίς, ὅπως παραμείνῃ τοῦτο κατὰ τὸ δυνατόν ἀθέατον καὶ ἐλαφρὸν διὰ συνδυασμοῦ κατασκευῆς ζευκτῶν ἐλασμάτων Dexion, σιμεντοπλίνθων, ὑελοστασίων καὶ στέγης ἐκ φύλλων ἀλουμινίου. Αἱ ἐσωτερικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐπιτρέπουν τὸν εὐχερῆ καθαρισμὸν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν διὰ συγκολλήσεως τῶν ἀγγείων, τῆς μελέτης γιγνομένης ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν καὶ ξυλίνων τραπεζῶν.

Συμπληρωματικὸς ἐξοπλισμὸς διὰ μεταλλικῶν γραφείων καὶ καθισμάτων ἐγένετο τὸσον εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ἐπιμελητῶν ὅσον καὶ εἰς τὰ τῶν ἀρχιφυλάκων καὶ λογιστῶν. Τὸ τελευταῖον οὗτο διὰ δρυίνου διαχωρίσματος μετὰ ὑελομάτων ἀπεμονώθη ἀπὸ τὰς ἀποθήκας.

Διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἐφορείας ἡγοράσθησαν ἐπιστημονικὰ συγγράμματα ἀξίας 15000 δραχμῶν, πολλὰ δὲ ἄλλα ἀπεκτήθησαν διὰ δωρεῶν ἢ ἀποστολῶν ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας.

II. ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

Α' Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως :

Διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὕλικου, ἀρχιτεκτονικοῦ καὶ ἐπιγραφικοῦ, ἐφηρμόσθη ἡ ἀρχὴ νὰ παραμείνῃ τοῦτο ἐπὶ τόπου, τακτοποιούμενον κατὰ μικράς ομάδας. Πᾶσαι αἱ ἐπὶ τοῦ βράχου ἐπιγραφαί, ταξινομηθεῖσαι ἐπὶ τόπου, κατεγράφησαν καὶ ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπιμελητοῦ Π. Καλλιγᾶ, τῆς θέσεώς των σημειωθείσης ἐπὶ τοπογραφικοῦ χάρτου. Ὁ περὶ τὴν Πύλιν Beulé χώρος ἠδῇ περιέσθη καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ κτηρίου ταύτης ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις ἀφῆρθησαν ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ ὑπογείων. Τὰ διάσπαρτα τεμάχια μαρμάρου περὶ τὸ βάθρον Ἀγρίππα συνεκεντρώθησαν εἰς ομάδα βορείως τοῦ βάθρου. Ἐπίσης, ἐτακτοποιήθη τὸ ὕλικόν τῆς περιοχῆς Προπυλαίων ἀπαλλαγέντος τοῦ χώρου τῆς Πινακοθήκης τῶν προσθέτων ὕλικων, ἀφῆρθη δὲ καὶ ἡ ἀκαλαίσθητος σιδηρᾷ θύρα. Πρὸ τῆς Πινακοθήκης ἐτοποθετήθησαν ἀρχιτεκτονικά τεμάχια καὶ ἐπιγραφαί. Τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς θέσεως τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ Προπύλαια λίθων κατήρτισε καὶ παρέδωκεν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν, συμπληρῶν ἐργασίαν τοῦ πατρός, ὁ ἀρχιτέκτων κ. Dinsmoor.

Εἰς τὸν ὑπόγειον χώρον τοῦ Πύργου τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης ἐγένοντο ὠρισμένοι ἐπισκευαὶ καὶ ἐξασφάλισις τῆς κλίμακος καθόδου διὰ σιδηροῦ ἐνισχυμένου καλύμματος. Ἐπίσης ἐλήφθησαν μέτρα διὰ τὸ ὕδατοστεγῆς τοῦ χώρου καὶ πρὸς ἀποστράγγισιν τῶν ὑδάτων τῶν βλαπτόντων τὰς προσόψεις τοῦ Πύργου. Παρὰ τὸ κυκλώπειον τεῖχος ἐταξινομήθη τὸ ὕλικόν καὶ ἐχωρίσθησαν τὰ τεμάχια τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ κτήριο τῶν Προπυλαίων.

Ἡ πρόχειρος τακτοποίησις τοῦ ὕλικου ἐπεξετάθη μέχρι τοῦ βάθρου τῆς Προμάχου, τοῦ οἴου τὸ σχετικὸν ὕλικόν ἐμελέτησε καὶ πάλιν ὁ καθηγητὴς κ. Homer Thompson. Μερικὴ τακτοποίησις ὕλικου ἐγένετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἐρεχθεῖου, μάλιστα τῶν λίθων τῆς σίμης τοῦ κτηρίου. Ἀπὸ τὴν τεχνικὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου ἐζητήθη νὰ μελετηθῇ τὸ θέμα τῆς στηρίξεως τῆς προστάσεως, ὑφισταμένης τὸν κίνδυνον σημαντικῆς φθορᾶς, λόγῳ τῆς ὀξειδώσεως τῶν σιδηρῶν συνδέσμων.

Περιορισμένης κλίμακος στερεωτικαὶ καὶ ἀναστηλωτικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο διὰ τῆς Διευθύνσεως Ἀναστηλώσεως εἰς τὸν Παρθενῶνα, ὅπου συνεπληρώθησαν μαρμάριναι τινες πλάκες τοῦ

Ἀθήναι: α. Τὸ Φετιχιέ-Τζαμί μετὰ τὴν ἐξωτερικὴν του διαμόρφωσιν, β. Ὁ Δ. τοῦ Ἀσκληπείου χώρος, πρὸ τῆς διαμορφώσεως, κατὰ παλαιὰν φωτογραφίαν

Ν. ΠΛΑΤΩΝ